

Předvídaní

V poslední době se zvýšil zájem o problémy předvídaní různých procesů a jevů. Vyšlo mnoho literatury, která pojednává o obecných zásadách, rozpracování a využívání předvídaní a rozebírá konkrétní metody předvídaní.

K úspěšnému řešení praktických úkolů je velmi důležité podrobně prozkoumat různé aspekty předvídaní. To i proto, že v mnohých pracích z oboru sociálního, vědeckotechnického, ekonomického a vojenského předvídaní není jednotný názor na to, jaké musí být předvídaní, jaké je jeho určení a jakou úlohu hraje v plánování. Můžeme to zdůvodnit i tím, že předvídaní jako samostatný vědecký směr se začal rozvíjet poměrně nedávno.

Nejdříve rozebereme některé obecné otázky předvídaní, které mají metodologický charakter a potom posoudíme konkrétní úkoly a metody vojenského předvídaní.

Specialisté, kteří se zabývají plánováním a předvídaním v současné době, ne vždy přesně rozlišují pojmy „předvídaní“ a „plánování“.

To pochopitelně nejen ztěžuje vzájemné chápání, ale často má za následek přijetí ne nejlepších rozhodnutí.

Jak ukazuje praxe, realizace naplánovaných opatření někdy nemá očekávaný účinek. V řadě případů tkví v chybné nebo neúplné představě o situaci, která může vzniknout v budoucnosti. Nedostatky v přípravě informací o situaci jsou tedy často důsledkem nesprávného úsudku o

tom, jakou úlohu má předvídaní a jaký je jeho obsah.

Např. někteří ekonomové mají názor, že cílem předvídaní je prozkoumání různých varianty ekonomické politiky. Předpokládají, že v procesu předvídaní stačí srovnávat varianty činnosti a vybrat si tu nejlepší. Někdy mezi úkoly předvídaní zahrnují formulování cílů vědeckotechnického pokroku a rozpracování systému účinných opatření k dosažení určených cílů při omezených zásobách. V obou případech jsou zjevně slučovány předvídaní a plánování. Vždyť rozpracování variant opatření s cílem najít tu nejlepší byla vždy organickou součástí plánování.

Setkáváme se i s názory o podílu „řízení“ na chod realizace předvídaní a o možnostech jeho bezprostředního vlivu na ně. V tom případě je předvídaní zaměřováno s řízením realizace přijatého řešení.

Někteří autoři vidí rozdíl mezi plánem a předvídaním v časovém aspektu a zkoumají předvídaní jako představu o průběhu procesu za hranicemi období plánování. Za jeden z úkolů předvídaní považují posouzení a zhodnocení důsledků realizace plánů za hranicemi období plánování. Tento názor zastávají i někteří vojenští specialisté, kteří mají za to, že určení možných důsledků zamýšlené operace v určitém časovém rozmezí, obsažených v plánu, je potřeba považovat za předvídaní.

Připomínáme, že nemůžeme vidět základní rozdíl mezi plánem a předvídaním v časovém aspektu. Existují krátko-

dobá předvídání v závislosti na objektu předvídání, která v závislosti na objektu předvídání jsou rozpracována na několik dnů až let; současně jsou sestavovány dlouhodobé perspektivní plány na 15 a více let.

Doposud autoři svých názorů neřekli, co může a musí být objektem předvídání, co ne, různě určují význam a hlavní obsah předvídání. Nadešla doba, kdy vojenští specialisté by měli podrobně rozzebrat problém předvídání a pokusit se dojít k jednotnému názoru, alespoň v základních metodologických otázkách.

Pokusíme se rozzebrat, co je předmětem vojenského předvídání, jaké jsou jeho cíle a obsah. Smysl má předvídání vývoj takových událostí, které nemůžeme ovlivňovat, (jako např. očekávané počasí). Objekty předvídání mohou být také procesy, jejichž průběh do značné míry závisí na faktorech, které jsou mimo náš vliv. Jako příklady takových procesů můžeme uvést některé aspekty technických možností zkonstruovat výzbroj a bojovou techniku, podmínky vzniku ozbrojených konfliktů, obsah jednotlivých úkolů sil a prostředků protistojící strany, směr hlavního úderu a doba zahájení útoku nepřítelů atd.

Jestliže faktory, které ovlivňují výsledek jednotlivých procesů, závisí na naší řídicí činnosti, pak její rozvoj musí být naplánován, t. j. musí být výsledkem aktivní činnosti. Řízené parametry mohou být objektem předvídání jen výjimečně. Stává se to tehdy, když plánovací orgán nedostává informace o číselných významech parametrů, které ovlivňují jeho rozhodnutí, avšak plánovaných na jiném stupni. V podobné situaci plánovací orgán musí předvídat význam těchto parametrů a stanovit rozsah jejich možné změny.

Předmětem předvídání musí být jen významy různých neřízených (nebo velmi slabě řízených) parametrů situace, které přímo nebo nepřímo ovlivňují řešení (volbu té nebo jiné varianty uskutečnění operace, která jsou součástí plánu), ale nejsou na něm závislé (které budou mít vliv na rozvoj výzbroje a bojové techniky), protože to závisí nejen na našich řešeních a prostředcích věnovaných na vědecký výzkum, ale především na celkové úrovni rozvoje vědy. Současně úkoly ozbrojených sil jako celku a taktéž i úkoly jednotlivých druhů ozbrojených sil a druhů vojsk v míru, které jsou řízenými parametry (do značné míry závisí na našem řešení) a určovanými v procesu objekty předvídání.

Úkoly, které mohou být uloženy v budoucnosti jednotlivým druhům ozbrojených

sil nebo druhům vojsk v rámci předvídání, rozpracovaném v zájmu dlouhodobého plánování, musíme formulovat jen v kvalitativní formě jako přehled možností. Které z nich je účelné určit jednotlivým druhům ozbrojených sil nebo druhům vojsk, ukáže plánování.

Posuzujeme-li plánování bojové činnosti, musíme taktéž vyčleňovat řízené a neřízené parametry. Každá varianta využití sil a prostředků, které má velitel k dispozici, je charakterizována určitým množstvím řízených parametrů, jejichž významy závisí na rozhodnutí velitele. Např. množství sil a prostředků, které jsou vyčleněny na každý směr a objekty úderu, jejich bojové úkoly, posloupnost činností sil atd. Současné možnosti těchto sil a prostředků závisí na situaci, která je charakterizována značným množstvím neřízených nebo slabě řízených parametrů: hydrometeorologickými podmínkami, složením sil nepřítelů, jejich rozdělení v prostorech, na směrech atd.

Situace v průběhu bojové činnosti může vzniknout různými způsoby. Její nečekané změny podstatně ovlivňují výsledek boje a operace. Proto základem plánování bojové činnosti musí být výsledky objektivního zhodnocení situace. Aby se vyhnuli neočekávaným událostem, které mohou mít za následek neúspěch, velitel a štáb v procesu plánování bojové činnosti musí zvážit všechny možné varianty situace. Popsání těchto variant proto musíme považovat jako předvídání. Jednoznačná představa o situaci pro plánování bojové činnosti (posouzené jen jedné varianty, která se nám zdá nejpravděpodobnější) může vést k velmi nepříznivým důsledkům.

V dějinách vojenského umění je mnoho příkladů, kdy jedna strana působila pro nepřítelů neočekávaným způsobem a v důsledku toho dosáhla úspěchu. Jako příklad můžeme uvést tragické následky chyb, kterých se dopustil francouzský generální štáb ve druhé světové válce při stanovení směru hlavního úderu německé fašistické armády. Francouzský válečný plán totiž byl rozpracován na předpokladu, že německá vojska budou vést hlavní úder přes Belgie. V rovinatých prostorech tohoto státu soustřeďovali Francouzi hlavní síly. Když v květnu roku 1940 vedli Němci hlavní úder přes Ardeny, pro Francouze to bylo neočekávané a postávalo je a jejich spojení do velmi těžké situace.

Při plánování boje nebo operace uvažujeme o nejpravděpodobnější variantě činnosti nepřítelů, která se stává základem rozpracování plánu. Současně však máme

na zřeteli i další možné způsoby činnosti nepřítele a rozpracováváme komplex odpovídajících odvetných opáření.

Velitel a štáb při plánování bojové činnosti musí mít úplnou představu o těch neočekávaných situacích, ke kterým v průběhu realizace přijatého rozhodnutí může dojít. Vícevariantní předvídání je pramenem takové informace.

Při vedení boje nebo operace, i když by-ly velmi dokonale zplánovány, vždy bude existovat pravděpodobnost, že to co bylo naplánováno, nepodaří se nám úplně uskutečnit. Číselná hodnota této pravděpodobnosti je tím vyšší, čím je větší rozsah neurčitosti různých faktorů, na nichž v té které míře závisí výsledek bojové činnosti. Např. Napoleon pokládal za neúčelné zahájit sražení, jestliže se neměl „sedmdesát šancí na úspěch ze sta možných“ a považoval činnost za dobře připravenou, „jestliže 2/3 šancí připadaly na propočty a jen 1/3 na náhody“.

Plánování bojové činnosti na základě jedné varianty situace neumožňuje zhodnotit, jaký je podíl náhody při plnění stanoveného úkolu. Tuto možnost máme jen tehdy, plánujeme-li boj nebo operaci na základě vícevariantního předvídání. Takový přístup umožňuje objektivně zhodnotit, do jaké míry odpovídají nebo neodpovídají jednotlivé varianty činnosti různým neočekávaným změnám situace a jak tyto varianty zabezpečují splnění stanovených úkolů.

Na základě výsledků zhodnocení různých variant použití vlastních sil (variant plánu bojové činnosti) a zhodnocení možných variant situace (vícevariantního předvídání) velitel přijímá rozhodnutí. Je pochopitelné, že velitel ze všech připravených variant boje (operace) zvolí ten nejlepší plán činnosti. Při tom velitel věnuje pozornost především hlavním ukazatelům, které jsou charakteristické pro výsledek boje nebo operace, tj. rozsah lidských a materiálních ztrát, pohyb čáry dotyku atd. Považujeme za nutné zdůraznit, že hodnoty těchto ukazatelů zpravidla závisí na situaci. Je-li např. výsledek činnosti charakterizovaný pěti ukazateli, a lítel posuzuje tři základní varianty situace, potom každý plán činnosti bude hodnotit patnácti číselnými charakteristikami.

Stanovit charakteristiky každé varianty plánu pro všechny existující varianty situace musíme proto, abychom posoudili, nakolik jsou stabilní jeho očekávané výsledky a zhodnotit, do jaké míry splnění stanovených úkolů závisí na změnách situace. Na závěr zhodnocení efektivnosti každé varianty plánu činnosti — vycházíme-li ze souhrnu variant situace, které

jsou obsahem předvídání — můžeme určit rozsah, ve kterém bude skutečný význam konkrétního ukazatele. To nám umožňuje posoudit přijatelnost jednotlivých variant činnosti. Bude-li v jakýchkoli podmínkách význam určitého ukazatele, který charakterizuje plán, vycházet za rámec možností, potom takový plán můžeme pokládat za neracionální.

Základním určením předvídání tedy je zabezpečit velitele a štáb informacemi, které jsou nutné k propočtům pro zhodnocení všech „pro“ i „proti“ možných variant činnosti, které nakonec vedou ke stanovení rozsahu změny každého ukazatele. Samotný proces stanovení významu ukazatele pro různou situaci je účelné zkoumat jako zhodnocení variant plánu a ne jako předvídání významu ukazatelů.

Někdy hovoříme o předvídání ztrát v průběhu bojové činnosti a o důsledcích ztrát. Avšak předvídat můžeme změny jen těch parametrů, na které nemáme vliv. Parametry, které závisí na rozhodnutí velitele, jsou objektem plánování. Při plánování boje nebo operace může velitel např. novým rozdělením sil a prostředků na základě jedné z variant snížit očekávané ztráty osob tím, že zvýší spotřebu munice. Z toho vyplývá, že v daném případě není účelné hovořit o předvídání ztrát. Podobné propočty nejsou ničím jiným, než zhodnocením očekávaných ztrát za určité varianty bojové činnosti v průběhu plánování.

Bojová činnost je mimoto dvoustranný proces a její výsledek závisí nejen na našem rozhodnutí, ale i na způsobu činnosti nepřítele. V těch případech, kdy jsme my aktivní stranou, výsledek činnosti včetně ztrát obou stran, v daleko větší míře ovlivňujeme našimi rozhodnutími, než jej může ovlivnit činnost nepřítele. Hodnotíme-li předpokládané ztráty srovnáváním různých variant bojové činnosti jako předvídání, potom zaměňujeme funkce plánování a předvídání. Vždyť z velkého množství možných variant činnosti vybíráme jen jednu. Ostatní varianty vědomě odmítáme. Ve vztahu k nim je potom nesprávné používat pojmu „předvídání“, které předpokládá vědeckou předpověď.

Stanovíme-li možnosti vlastních sil ke splnění jednotlivých úkolů, nemenujeme tento proces předvídáním. Rychlost přesunu sil a prostředků, doba dosažení stanovené čáry vojsky a spotřeba munice ke zničení určitých objektů nejsou náhodné veličiny, stejně tak jako ani předpokládané ztráty. Výpočet hodnot těchto veličin děláme v procesu plánování.

Zajímají-li nás výsledky boje (operace), které překročily rámec určitého ob-

dobí, pak stěží je můžeme předvídat mimo spojitost s tou činností, kterou budeme plánovat a vést po skončení tohoto období. Proto potřebujeme-li získat takovou informaci, musíme plánovat činnost na delší období a nepokoušet se „předvídat“ parametry, které nás zajímají, za zcela chybných předpokladů (aniž bychom uvažovali o další předpokládané činnosti).

Hlavní úkol předvídaní tkví v tom, abychom podle možnosti co nejpodrobněji charakterizovali situaci, která může v budoucnosti vzniknout. Ti, kteří předvídají situaci, nemohou znát (možná, že ani nemusí znát) záměry velitele. Proto od nich nemůžeme očekávat návrhy na nejlepší plán činnosti, navíc z toho důvodu, že předvídaním jednotlivých parametrů situace se často zabývají různé orgány, které nejsou ani bezprostředně vzájemně spjaty.

Zvláštnosti hlavních součástí vojenského předvídaní

Hlavním výsledkem rozpracování vojenského strategického předvídaní musí být souhrn možných vojenskopolitických situací, podle kterých se musíme orientovat při plánování rozvoje ozbrojených sil. Tyto situace vznikají na základě analýzy všech geografických prostorů, které nás zajímají. Ve vojenském strategickém předvídaní musíme uvést možné cíle (úkoly), které v podstatě mohou být stanoveny ozbrojeným silám protistojících stran. Tyto informace budou výchozím podkladem pro vojenskoekonomické zdůvodnění nejracionalnějších cílů (úkolů), které budou plnit ozbrojené síly jako celek a jednotlivé jejich druhy a takéž pro volbu hlavních směrů jejich rozvoje.

Vojenskoekonomické předvídaní musí odrazit očekávané možnosti protistojících stran z hlediska rozvoje ozbrojených sil, zabezpečení válek různého charakteru atp. Potřebné podklady pro toto předvídaní můžeme částečně získat z předvídaní čistě ekonomického charakteru. Informace, které jsou obsahem vojenskoekonomického předvídaní, jsou potřebné k získání představ o rozsahu zásob, které mohou vyčlenit jednotlivé země (skupiny zemí) pro vojenské cíle. To umožňuje v procesu plánování stanovit více méně reálné varianty válečné činnosti (úkolů), na něž se může orientovat ta která země.

Operačně taktické předvídaní musí obsahovat souhrn různých opatření k rozvinutí nebo vedení bojové činnosti. Každé opatření představuje popis jedné možné varianty vývoje události a souhrn opatření umožňujících více nebo méně úplně

Předvídaní jako niformační základ plánování musí určit hranice možných změn neřízených parametrů (podmínek nebo činitelů), které mají vliv na výsledky plánovaných opatření, nebo jinak řečeno objasnit charakter a rozsah neurčitostí. Neznalost přesného rozdílu mezi funkcemi předvídaní a plánování může mít za následek, že ten, kdo má rozpracovat předvídaní, ve skutečnosti bude vytvářet varianty plánu. Současně však informace o možných variantách situace, nezbytné ke zdůvodnění a přijetí rozhodnutí, nebudou připraveny. Předvídaní nemůžeme ovšem posuzovat jako prostý proces sběru informací o situaci. Při předvídaní musíme oddělit ty informace, které velitel nepotřebuje pro přijetí rozhodnutí. Informace o situaci musíme shromažďovat a předkládat cílevědomě, tj. určené pro určité potřeby konkrétního štábu (plánovacího orgánu).

odrazit všechny varianty situace, která může vzniknout v průběhu bojové činnosti. Materiály získané na základě předvídaní musí sloužit jako operačně taktické pozadí, na jehož základě budeme při plánování hodnotit varianty rozvoje sil a prostředků. Úkolem operačně taktického předvídaní není zkoumat efektivnost nové výzbroje a určovat nejvýhodnější složení sil. To je funkcí plánování.

Hlavním cílem vojenskotechnického předvídaní je informovat pracovníky, kteří plánují rozvoj sil a prostředků, o nových vědeckotechnických možnostech k vytvoření a zkonstruování výzbroje a vojenské techniky. Dané předvídaní obsahuje informace o různorodých (v podstatě možných) technických řešeních určitých úkolů, z nichž v dalším procesu plánování budou vybrány ty nejlepší.

Obsah vojenskopolitického předvídaní můžeme ukázat na příkladě plánu, který byl rozpracovaný v armádě USA. Jde o dlouhodobý plán (na 20 let) předvídaní rozvoje techniky, který je obnovován každé dva roky. Má tři díly.

První díl — „Možnosti, které navrhuje věda“ — je určen pro specialisty, kteří plánují vědeckovýzkumné práce. V tomto díle jsou ukázány možnosti, které vznikly v důsledku dosažených úspěchů v hlavních vědách.

V druhém díle — „Technické možnosti“ — je určených z materiálů prvního dílu, jsou rozebrány metody realizace nových technických idejí. Na základě těchto informací specialisté operačně taktic-

kého zaměření mají možnost stanovit reálně dosažené charakteristiky jednotlivých prvků nové výzbroje.

V třetím díle — „Principy, které jsou základem zdokonalených systémů“ — jsou uváděny příklady nových systémů zbraní, které mohou být zkonstruovány na základě dosažených výsledků vědy a techniky.

Vojenskotechnické předvídání obsahuje informace o značném množství nových směrů rozvoje výzbroje a techniky. Z celkového množství různých variant však plán zahrnuje právě jen v těch směrech, které na základě výsledků vojenskoekonomického (nebo technicko-ekonomického) zhodnocení, vedeného v průběhu plánování, jsou považovány za účelné.

Jak ukazuje zahraniční praxe, existují dva protikladné přístupy k předvídání procesu rozvoje vědy a techniky. První tento proces hodnotí jako samorozvíjející se a druhý jako proces, jehož výsledky

jsou určovány společenskými, tj. i vojenskými potřebami (tzv. normativní předvídání). Kromě toho druhý přístup stanoví, jaké technické změny mohou být uskutečněny ke splnění určitých úkolů (budou-li takového úkoly stanoveny). V obou případech však předvídání obsahuje informace o možnostech, jejichž účelnost využít určujeme při plánování srovnáním zhodnocení různých variant spotřeby zásob.

Úkolem plánování je prozkoumat a zhodnotit varianty činnosti, které zabezpečují splnění určených úkolů v rozmezí podmínek, které jsou charakterizovány hodnotami neřízených parametrů. Při tom každé variantě situace odpovídá určitá spojitost významů těchto parametrů. V průběhu plánování funkcionář, odpovědný za přijetí rozhodnutí, vybírá jednu z možných variant činnosti, která zabezpečuje nejlepší výsledky.

Metody vojenského předvídání

Okruh otázek, které řešíme v procesu vojenského předvídání je velmi široký.

Vznikají někdy pochybnosti o oprávněnosti zahrnovat systémovou analýzu a operační výzkum (včetně teorie her, teorie statistických řešení atp.) mezi metody vojenského předvídání. Systémová analýza je přece metodologie zdůvodnění rozhodnutí. Metody systémové analýzy a operačního výzkumu jsou určeny pro kvantitativní zhodnocení možných variant činnosti a k vyloučení neracionálních variant. Tyto metody umožňují nalézt nejlepší variantu, která je charakterizována určitým souhrnem řízených parametrů. Metody předvídání musí zabezpečit získání informací o situaci, která může vzniknout v budoucnosti. To znamená, že v tomto případě je nejdůležitější získat představu o možných změnách toho kterého námi neřízeného procesu (objektu) a nesrovnávat varianty a vybírat tu nejlepší. Proto stěží budeme zahrnovat mezi metody vojenského předvídání i metody optimalizace.

Sporné je tvrzení, že cíle a hlavní úkoly, nezbytné k určení racionálního složení ozbrojených sil a taktéž požadované úrovně jejich řešení, jsou určovány v procesu vojenského strategického předvídání. To je funkcí plánování.

Metody a modely k hodnocení vojenskoekonomické účelnosti různých variant složení ozbrojených sil je rovněž nástrojem plánování. Proto hovoříme-li o metodách vojenského předvídání, nemůžeme stavět otázku o „předvídání racionálního

složení ozbrojených sil“. Stanovení takového složení ozbrojených sil přináležejí funkcí plánování.

Metoda extrapolace je založena na předpokladu, že existující nebo předpokládaný charakter rozvoje objektu bude zachován. Je zřejmé, že tento výchozí předpoklad neodpovídá vždy skutečnosti. V podmínkách rychlého tempa vědeckotechnického pokroku probíhají stále častější kvalitativní změny ve vojenské oblasti. Tato skutečnost značně omezuje počet případů, kdy pro předvídání můžeme použít metody extrapolace.

Chceme-li použít této metody musíme:

— stanovit, odpovídají-li jeho výchozí předpoklady reálným podmínkám, v nichž jsou zkoumané objekty,

— určit, nakolik podstatně zkoumané objekty závisí na vnějších podmínkách.

Velmi se rozšířila metoda předvídání na základě dotazování expertů. Musíme však poznamenat, že metody předvídání, jejichž základem jsou výsledky dotazování expertů, nedovolují získat věrohodné podklady o kvantitativních změnách jakéhokoliv složitějšího objektu (např. o změnách ve složení sil jedné z protistojících stran v důsledku přezbrojení druhé strany novými typy výzbroje). To můžeme vysvětlit tím, že ani nej kvalifikovanější specialista není schopen na základě intuitivních představ zhodnotit perspektivy rozvoje objektu, jehož charakteristiky se mění vlivem značného množství vzájemně spjatých činitelů. K zhodnocení takového

druhu můžeme účelně využít matematických modelů. Jsou více méně podrobným odrazem reálného procesu rozvoje určitého objektu a umožňují stanovit, jak se mohou měnit charakteristiky objektu v důsledku působení faktorů, které nás zajímají.

Matematický model procesu změn objektu umožňuje stanovit konečný výsledek, který odpovídá určeným podmínkám. Obměňujeme-li hodnoty parametrů podmínek v rozmezí možného rozsahu jejich změn získáme souhrn veličin, které charakterizují stav objektu ke konci zkoumaného období. Tyto různé stavy objektu představují předvídání jeho změn.

Analogické výsledky můžeme získat s využitím speciálních her. Tato metoda předvídání, ve srovnání s matematickým modelováním procesu, umožňuje ještě více zobrazit zvláštnosti protistojících stran, využít značně většího souhrnu variant činnosti jedné strany a odvetných opatření druhé strany. Těchto her se totiž zúčastňují lidé, kteří mají možnost projevit tvůrčí přístup při hledání varianty činnosti v závislosti na vzniklé situaci.

V USA jsou organizovány speciální hry s tematikou strategického plánování. Tyto hry jsou rozvinutím velmi dobře známých válečných her. Jejich cílem je řešit problémy konstrukce výzbroje, vojenské techniky a zdokonalování ozbrojených sil.

Taková dvoustranná hra obvykle zabírá období 10 let a zahrnuje různé aspekty jak mírového, tak válečného času. Při zahájení hry účastníci obdrží od řídicího výchozí podklady o vojenskopolitických cílech stran, složení ozbrojených sil a výši státních rozpočtů, které jsou vyčleněny armádám na příštích deset let.

Strany, které se zúčastňují hry, přijímají rozhodnutí o využití finančních prostředků. Plánují výzkum a rozpracování výzbroje, rozšiřují výrobní základnu, organizují proces přezbrojení vojsk, vydávají finanční prostředky na udržování dosavadních sil a prostředků atd. Přitom zkou-

mají dostatečně široký souhrn variant v oblasti výzkumu a vývoje.

V průběhu hry účastníci pravidelně dostávají informace o zvyšování napětí ve vzájemných vztazích stran a pak o podmínkách zahájení války. Strany rozpracovávají plány vedení úderů, jejichž výsledky hodnotí kontrolní skupina. Možnosti sil protistojících stran za celou dobu hry jsou určovány pětkrát (pro různá léta zkoumaného období). Výsledky propočtů jsou využívány při hodnocení činnosti stran v oblasti rozvoje ozbrojených sil.

Materiály z těchto her jsou užitečnými informacemi k rozpracování předvídání různého druhu. Kromě toho podobné hry mohou sloužit k přípravě řídicích orgánů, odpovědných za přijetí rozhodnutí v oblasti plánování rozvoje sil a prostředků. Nedostatkem her je to, že s jejich pomocí můžeme prozkoumat značně menší množství variant rozvoje procesu, než např. s využitím matematických modelů.

Předvídání situace ke zhodnocení alternativ rozvoje sil a prostředků nebo plánování bojové činnosti můžeme uskutečnit rozpracováním „souhrnu scénářů“. Jednotlivý „scénář“ je popisem průběhu určitého procesu. V něm vysvětlujeme posoupnost událostí při přechodu od výchozí situace k jedné z možných situací v budoucnosti.

Obsah „scénáře“ závisí na zvláštnostech metod, kterých předpokládáme využívat při plánování. Může být jen slovní nebo může obsahovat různé číselné charakteristiky. „Scénáře“ zpracováváme pro činnost různého rozsahu — počínaje válkou jako celku a konče způsoby použití zbraní. Může být např. rozpracovaný „scénář“, ve kterém bude popsána jedna z možných variant vzniku konfliktu situace v určitém prostoru.

Souhrn „scénářů“, které zobrazují hlavní varianty situace, vytváří podmínky pro objektivní zhodnocení alternativ (variant plánu rozvoje sil a prostředků nebo plánu bojové činnosti) s využitím odpovídajících modelů a metod.

Zhodnocení všech předností a nedostatků uvedených opatření směřujících k rozvoji sil a prostředků v míru nebo variant bojové činnosti s přihlédnutím ke všem variantám situací, které jsou obsahem předvídání, je nutným předpokladem kvalitního plánování. Předvídání je informačním základem vědeckého plánování. V současných podmínkách, které jsou charakterizovány velkou dynamikou změn situace, rozpracování předvídání ve více variantách a jejich využití při plánování je velmi důležitým prostředkem ke zvýšení efektivnosti splnění úkolů ozbrojených sil.

Upraveno ze sovětského tisku